

Willibrordprocessie

13 september 2015

Preek

“Is gelukszoeker een scheldwoord”?

Deze kop zag ik gisteren paginabreed staan op de opiniepagina van NRC Handelsblad. Het bijbehorende artikel was een uitnodiging om eens op een andere manier aan te kijken tegen de mensen. Vluchtelingen worden ze genoemd; migranten, asielzoekers; mensen die huis en haard hebben achtergelaten om elders een toekomst te vinden, geluk te vinden. “Is gelukszoeker een scheldwoord?”

Vandaag vieren we de heilige Willibrord. In 690 kwam hij, op 32-jarige leeftijd van uit Engeland naar de kust, (bij Katwijk) om hier het evangelie te verkondigen. Hij gaf daarmee gehoor aan de oproep van Christus: 'Gaat dus en maakt alle volkeren tot mijn leerlingen, en doopt hen in de Naam van de Vader, en de Zoon en de heilige Geest.

De tand des tijds heeft de tekst op de sokkel van het standbeeld bijna onleesbaar gemaakt: Willibrord Apostel der Nederlanden. Wat heeft hij ons vandaag de dag te zeggen?

Het was naar aanleiding van zijn zeventigste verjaardag in 728, dat Willibrord op de zijkant van het novemberblad van zijn kalender de volgende woorden schreef: “In de naam des Heren. Clemens Willibrordus kwam in het jaar 690 sinds de menswording van Christus over zee in Francia, en in naam van God werd hij in het jaar 695 sinds de menswording van Christus, ofschoon onwaardig, in Rome door de apostolische man, heer paus Sergius, tot bisschop gewijd. Nu echter, in de naam van God, leeft hij in het jaar 728 sinds de menswording van onze Heer Jezus Christus in Gods Naam gelukkig: *In Dei nomine feliciter.*”

Misschien zouden we dat Willibrords levensmotto mogen noemen of sterker nog: Een uiting van zijn diepste geloofsovertuiging. Hij verliet zijn vaderland, geïnspireerd door het Ierse monnikenideaal om, omwille van Christus, alles te verlaten en in den vreemde mensen te laten delen in het geluk dat hij zelf in Christus en in de Kerk gevonden had. Willibrord en monnik die in God zijn geluk had zocht en gevonden en die dat verkondigde in onze streken voor mensen op zoek naar geluk.

Is gelukzoeker een scheldwoord? Wat is geluk eigenlijk? Geluk in Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal: “1. gunstige loop van de omstandigheden, voorspoed die iemand zonder eigen toedoen ten deel valt 2. De aangename toestand waarin men al zijn aardse wensen en verlangens bevredigd ziet 3. Gunstig toeval, begunstigende omstandigheid of voorval, blijde gebeurtenis 4. Het behaaglijke gevoel van degene die al zijn (aardse) wensen bevredigd ziet en zich verheugd over de hem ten deel gevallen zegen, toestand van vervuldheid

Wij mensen zijn gelukszoekers; wij verlangen allemaal naar geluk. Maar gevraagd naar wat dat geluk is, ontmoeten we veel verlegenheid. Je weet diep in jezelf wel, voelt wel aan wat geluk is, waar het mee te maken heeft; met gezond zijn, in vrede leven met je omgeving, een toestand van psychisch welbevinden.

Geluk wordt niet zelden in verband gebracht met het gelukkige toeval (hoevelen verwachten niet geluk te vinden in de Postcodeloterij). Geluk wordt door velen ook verstaan als iets maakbaars. Zo van geluk; kun je najagen, zelfs afdwingen. Als je boft of maar je best doet, kun je zelf gelukkig worden en ook anderen gelukkig maken.

Willibrord prees zichzelf “in Gods Naam gelukkig”. Het woordenboek maakt echter duidelijk dat het in onze geseclariseerde samenleving niet erg voor de hand ligt om

‘geluk’ met God en geloof in verband te brengen. Geluk wordt door heel velen in onze westerse samenleving verstaand als een aards goed; een mogelijkheid die in dit ondermaanse gerealiseerd kan worden. Sinds de Verlichting wordt geluk, ontdaan van zijn godsdienstig fundament, zelfs wel verstaan als een onvervreemdbaar recht waar het individu, ook richting de overheid, aanspraak op mag maken.

Al eeuwen lang zijn theologen en filosofen bezig met de vraag wat geluk is.

Voor de Griekse filosoof Aristoteles heeft geluk te maken met een geslaagd leven. Geluk is optimale zelfverwerkelijking. De toetsstenen voor een geslaagd leven zijn het jezelf verwerkelijken door doen van het juiste, het rechtvaardige en het goede. De mens heeft als taak zichzelf te verbeteren. Een mens wordt gelukkig als en doordat het vervullen van die taak lukt. Het ‘gelukkige leven’ waar Aristoteles het over had is dus heel iets anders dan wat men er nu vaak onder verstaat; het welvarende leven, dat de reclames ons voorspiegelen met mooie, lachende mensen in de bloei van hun leven.

Het begrip geluk heeft in ons geloof te maken met het doel van ons leven als christenen. Denken we maar aan de eerste vraag van het vermaarde Catechismusboekje uit 1948. “Waartoe zijn wij op aarde? Waarna het antwoord volgt: *Wij zijn op aarde om God te dienen en daardoor hier en hiernamaals gelukkig te zijn.* Geluk heeft zo beschouwd zowel te maken met het hiernumaals als met het hiernamaals.

Waar de Bijbel spreekt over geluk heeft het te maken met de gemeenschap met God en met elkaar. In het Oude Testament staat de verhouding tussen God en zijn volk centraal. Wanneer de mens zich houdt aan Gods geboden, is God met hem. De gemeenschap die zich houdt aan Gods geboden, is een gelukkige gemeenschap.

In deel 3 van de Katechismus Katholieke Kerk over “Het leven in Christus” wordt het woord geluk in verband gebracht de roeping van ons mensen: Onze roeping is het leven in de Geest. Onze roeping is de zaligheid waarover Jezus spreekt in de Bergrede. De zaligsprekingen zijn het hart van Jezus’ verkondiging. De zaligsprekingen zijn als het ware de grondwet voor het volgen van de Heer. De zaligsprekingen duiden concrete wegen aan naar het geluk dat God voor ons in petto heeft. In de zaligsprekingen keer Jezus de waarden die tot het geluk voeren ondersteboven. Wat in de wereld waardevol en nastrevenswaardig is, is waardeloos in de ogen van Jezus. Wat in de wereld waardeloos en dwaas is, is kostbaar en wijs in. De zaligsprekingen schetsen een nieuwe orde van het ware geluk. Het is de wereld op zijn kop. In de wereldse geluksopvatting wereld komt het aan om welvarend te zijn, om zorgeloos te leven bedacht op eigen voordeel, stand en status. Daartegenover spreekt Jezus over andere wegen naar het ware geluk; de armoede van geest, de treurnis, de zachtmoedigheid, het hongeren en dorsten naar gerechtigheid, de barmhartigheid, de zuiverheid van hart, de vredelievendheid, de moed om tegenslag te verduren omwille van Zijn naam.

Eigenlijk heeft Jezus in zijn zaligsprekingen een portret van zichzelf geschetst. De zaligsprekingen tonen het gezicht van Jezus Christus; zij zijn als het ware ‘selfie van de Heer’. Als we de weg van de zaligsprekingen, de weg naar het ware geluk willen leren kennen, dan hoeven we slechts naar Jezus te kijken. In de zaligsprekingen spreekt Jezus ons van geluk. Dat beloofde geluk stelt ons voor morele keuzen. Dat beloofde geluk nodigt ons uit ons hart te zuiveren en boven alles de liefde tot God en de naaste te zoeken. Aan deze uitnodiging kunnen we, zoals de Nederlandse bisschoppen deze week hebben verklaard, heel concreet gehoor geven door om te zien naar de vluchtelingen in ons midden.

Terug naar het NRC-Handelsblad: “Is gelukszoeker een scheldwoord?” Verre van dat: Het woord gelukszoeker tekent de mens ten voeten uit. De heilige Augustinus schrijft: “Wij

willen zeker allen gelukkig leven, en in het mensengeslacht is er niemand die niet zou instemmen met deze stelling, zelfs niet voordat ze helemaal uitgesproken is” (H. Augustinus, Mor. Ecl. 1, 3-4)

De zaligsprekingen zijn het antwoord op het natuurlijke verlangen naar geluk dat God in het hart van ieder van ons heeft neergelegd. God heeft dit verlangen naar geluk in ons hart gelegd om ons naar Zich te trekken, want Hij is de Enige, die in staat is om ons verlangen naar geluk te vervullen.

De zaligsprekingen wijzen het doel van onze zoektocht naar geluk aan; het doel van al ons denken, spreken en doen: God roept ons tot zijn zaligheid. Deze roepstem is gericht tot ieder van ons persoonlijk maar ook tot de hele gemeenschap van de Kerk.

Willibrord was “in Gods Naam gelukkig”. Zijn levensmotto zegt ons: Wij zijn op weg naar het hemels Vaderhuis.

Als het leven geen opgang meer is naar God, zal het ware geluk ons ontgaan. In Gods Naam gelukkig leven in christelijke zin betekent het bewust en dankbaar beleven van onze levenstijd die hier en nu heilstijd kan worden. Dat geluk is een geschenk van God op onze terugweg naar het hemels Vaderhuis. Daar zal ons geluk volkomen zijn. Dat geluk heeft zijn bron in de persoon van Jezus Christus.

De Hebreënbrieff roept ons op deze gedachtenis van de heilige Willibrord op: “Gedenkt uw leiders die u het eerst het woord van God verkondigd hebben.”

Wij vieren en gedenken Willibrord als een gelukzoeker die in Gods Naam zijn geluk heeft gevonden en die ons de weg naar het ware geluk wijst. Hij leert ons dat het ware geluk niet ligt in welvaart of welzijn, in menselijke eer en macht, maar in God alleen: Bron van alle liefde en goedheid, die wij in Jezus

Christus hebben leren kennen en wiens gelaat wij zien in de zaligsprekingen.

Wij worden uitgenodigd om Willibrord in dankbaarheid te gedenken als degene die onze voorouders het eerst het Evangelie heeft verkondigd; om, net als Willibrord, naar Gods Woord te horen en ernaar te leven. Mogen wij met Willibrord nazeggen dat ook wij “in Gods Naam gelukkig zijn”. Amen.